

MLADI ZA NAPREDEK MARIBORA 2017

34. SREČANJE

VPLIV POLITIKE NA UMETNOST V 20. STOLETJU

UMETNOST-ZGODOVINA

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtor: NIKA KOPAJNIK
Mentor: SAŠA MIKIĆ, PETRA ČEH
Šola: II. GIMNAZIJA MARIBOR

Maribor, februar 2017

MLADI ZA NAPREDEK MARIBORA 2017

34. SREČANJE

VPLIV POLITIKE NA UMETNOST V 20. STOLETJU

UMETNOST-ZGODOVINA

RAZISKOVALNA NALOGA

Maribor, februar 2017

→ KAZALO:

→ KAZALO SLIK	4
1. POVZETEK:	5
2. ZAHVALA	6
3. UVOD	7
○ Hipoteze:	8
4. JEDRO	9
4.1. Metodologija dela	9
4.2. Obdobje: 1900-1925	9
4.3. Obdobje: 1925-1945	22
4.4. Obdobje: 1945-2000	33
4.5. Rezultati in interpretacija:	42
4.6. Družbena odgovornost:	45
5. ZAKLJUČEK	46
6. VIRI	47

→ KAZALO SLIK

Slika 1: Tipična secesijska stavba.....	10
Slika 2: Propagandni plakat boljševikov	12
Slika 3: Propagandni plakat bele garde	13
Slika 4: Manifest futuristične umetnosti	15
Slika 5: Fauvistična slika Matisse-a.....	16
Slika 6: Kubistična slika Picassa	17
Slika 7:Umetnina skupine Die Brücke, avtor Kirchner.....	18
Slika 8: Primer futuristične umetnosti.....	19
Slika 9: Dadaizem-uporaba klasičnih del za razvoj ideje	20
Slika 10: Abstraktna slika Kandinskega.....	21
Slika 11: Šolski primer moderne arhitekture funkcionalizma	22
Slika 12: Dalijeva nadrealistična slika	24
Slika 13: Guernica	25
Slika 14: Hitler na razstavi Izrojene umetnosti	26
Slika 15: Primer nacistične umetnosti-propaganda	27
Slika 16: Oblikovna šola Bauhaus	27
Slika 17: Informel.....	29
Slika 18: Color field painting.....	30
Slika 19: Action painting	31
Slika 20: Najbolj znano pop art delo Andy Warhola.....	32
Slika 21: Magični nadrealizem	34
Slika 22: Op art	36
Slika 23: Land art	37
Slika 24: Minimalistična umetnost	38
Slika 25: Arhitektura dekonstruktivizma	39
Slika 26: Preformans	41

1. POVZETEK:

Namen naloge je bilo ugotoviti kako so večji politični pretresi, predvsem svetovne vojne vplivali na odnose med politiko in umetnostjo. Za metodologijo dela v svoji raziskovalni nalogi sem uporabila zbiranje podatkov in primerjavo virov.

Naloga je razdeljena na tri dele. Prvi del zajema 25 let, ter se osredotoča na obdobje pred 1. svetovno vojno, med vojno in po njej ter opisuje kako vojna vpliva na razvoj avantgard. Drugi del, ki opisuje naslednjih 20 let prikaže počasno pot Evrope proti 2. sv. vojni, seljenje umetnosti v ZDA in nastanek novih umetniških smeri in tokov. Zadnji, tretji del, ki je zajema najdaljše časovno obdobje, opisuje razmere v Evropi med hladno vojno in kakšen vpliv ima to na umetnost. Naloga je razdeljena na takšna obdobja zaradi ohranjanja enotnosti dogodkov in lažjega razumevanja.

Spoznala sem, da umetnost in politika skozi zgodovino velikokrat naletita na skupne točke, predvsem kadar se umetniki upirajo oblasti ali pa želijo skozi umetnost podati svoje mnenje. Prav tako sem spoznala, da umetniki kljub velikim spremembam v Evropi ne ustvarjajo umetnosti, ki bi bila neposredno povezana z novim stanjem Evrope skozi 20. stoletje, vendar skušajo posredno skozi motive, nove tehnike ustvarjanja, razmišljanje in upodabljanje figur ali predmetov podati svoje mnenje in vplivati na družbo.

2. ZAHVALA

Za pomoč in podporo pri izdelavi svoje raziskovalne naloge se iskreno zahvaljujem mentorjema, svoji družini in prijateljem, ki so me pri delu spodbujali in tako pripomogli k dokončni izdelavi naloge.

3. UVOD

Že od začetka razvoja človeka znanstveniki opažajo neznano željo po tem, da ustvarjamo. Prvi ljudje so svoje misli, želje in tudi religiozne obrede velikokrat slikali kar na stene jam. Čeprav te začetnih zametkov likovnih podob ne morem poimenovati kot umetnost, pa nam vseeno kažejo, da nas umetnost spremlja že od začetka razvoja človeške rase.

Vse skozi stoletja, se je razvijala tudi umetnost, ki je tako postala večna spremljevalka in pričevalka dogodkov, vojn, znanih oseb in miselnosti preteklih obdobij. Zato vsakič ko pogledamo umetnino, sliko, fotografijo, kip ali stavbo nas vrne v dogodek, ki bi bil za nas drugače čisto izgubljen.

Z razvojem človeka pa se je razvijala tudi njegova želja po ustaljenosti, redu in miru. Zato se je s prvimi poglavarji plemen kasneje z monarhi nato s parlamenti začela razvijati politika, ki dandanes sestavlja naš vsakdan, saj je skozi stoletja dobila pomembno vlogo v svetu.

Kako pa sta te dve smeri povezani, ali sta neločljivi, kako so jo uporabljali v prejšnjem stoletju in kako jo uporabljamo danes, je tema kateri se bom posvetila v svoji raziskovalni nalogi. V njej bom tako raziskovala kak politika vpliva na umetnost in umetniške tokove v 20. stoletju, ali jih kakorkoli usmerja in vpliva na umetnike ter če politika uporablja umetnost za propagando sistema., da vidim če med politiko in umetnostjo obstaja korelacija in medsebojni vplivi. Zraven glavnega cilja moje raziskave, ki je odkrivanje ali obstaja med politiko in umetnostjo korelacija in medsebojni vplivi, je moj cilj tudi poglobitev znanja o 20. stoletju, tako o zgodovini kot tudi o umetnosti.

Geografsko bom svojo raziskovanje omejila na območje Evrope, predvsem zaradi razburkanih let prejšnjega stoletja in dogodkov, ki so se največkrat dogajali na evropskem področju in večje dostopnosti virov. Zaradi večje preglednosti in razumljivosti vsebine sem 20. stoletje razdelila na obdobja dolga 25, 20 in 55 let, saj tako v en kos raziskave lahko vključim ključen dogodek in potek sprememb v politiki za tisti čas, kot sta recimo obe svetovni vojni in hladna vojna. Zaradi kompleksnosti posameznih tem med iskanjem primernih virov in literature nisem odkrila nobenih raziskav narejenih izključno na to temo, saj večinoma že izdanih del raziskuje samo en del- torej samo politiko, ali pa samo umetnost, kar pa raziskovalno nalogo naredi še bolj zanimivo, saj povezuje več strok v eno zaključeno celoto.

○ **Hipoteze:**

V osnovi svoje raziskave sem si postavila 5 hipotez:

1. HIPOTEZA: Umetnost in politika v 20. stoletju sta neločljivo povezani.
2. HIPOTEZA: Politika velikokrat uporablja umetnost za propagando.
3. HIPOTEZA: V totalitarnih režimih si tirani podredijo umetnost, a umetniki vseeno ustvarjajo kar želijo.
4. HIPOTEZA: Politika je vplivala na razvoj sodobne umetnosti.
5. HIPOTEZA: Umetnost se proti koncu 20. stoletja vse bolj osvobaja izpod vpliva politike.

Med pripravo te naloge mislim, da bom poglobila in razširila svoje znanje o dveh znanostih, ki me zanimata in veselita.. Menim, da bom med raziskovanjem določenih obdobij v zgodovini, dobila nek nov pogled na svet in zdajšnje razmere tako na področju politike kot področju umetnosti.

4. JEDRO

4.1. Metodologija dela

Zaradi združevanja dveh področij-umetnosti in politike, oziroma zgodovine sem se predvsem poslužila iskanju dobrih in zanesljivih virov, ki bi mi prinesli čim več podatkov in povezav med tema dvema temama. Izbrala sem več zgodovinskih enciklopedij, učbenikov za umetnost, umetnostno zgodovino in zgodovino, različne razprave in spise o 20. stoletju.

Za raziskovalno nalogo sem uporabila metodo preučevanja virov in primerjave, saj sem z različnih virov povzela podatke, jih primerjala in zapisala v smiselno celoto. Glede na znanje, ki sem ga pridobila iz virov in tedenskega pouka obeh strok včasih tudi sama zapišem svoje zaključke.

4.2. Obdobje: 1900-1925

Evropo imenujemo stara celina, predvsem zaradi kontinuiranega razvoja skozi stoletja, čeprav je v različnih aspektih življenja, zelo nova oziroma mlada. V tem stoletju se spopade s ključnimi spremembami tako v politiki, kot v socialnem smislu, saj je v tem obdobju ureditev Evrope zelo oddaljena od demokratične podobe, ki jo ima danes. Velikokrat moške in žene v lastnih državah niso imeli volilne pravice ter v večini držav je bila oblast kralja nad oblastjo parlamenta, ki bi ga naj izbralo ljudstvo. (Mazower, 2002, str. 7-13)

Tako kot se začne Evropa spreminjati na političnem območju, se začne na prehodu iz 19. v 20. stoletje spreminjati tudi umetnost. Prva znanilka velikih sprememb je postala secesija. Uveljavi se vse od leta 1890 do leta 1910 kot mednarodno gibanje, ki pa se pojavlja pod različnimi imeni- Sezession. Jugendstil, Art Nouveau ali Liberty, odvisno v kateri državi se pojavlja. Je eden izmed prvih gibanj, ki se začne osvobajati izpod uveljavljenih smernic akademske umetnosti. Osredotoča se predvsem na prenovu arhitekture ter na dekorativno in uporabno umetnost, zato se začne razvijati izdelava vsakdanjih, uporabnih predmetov. Umetniki začnejo iskati novejša, sodobnejša izrazna pota, iščejo nove estetske ideale, uporabljajo moderne in sodobne materiale ter nove postopke. Glede na vsebino je secesija blizu simbolizmu, obdobju, ki ga omejimo

predvsem na osemdeseta in devetdeseta leta 19. stoletja. Tako kot simbolizem tudi secesija upodablja psihoanalizo, subjektivnost, erotiko...

Secesijski arhitekturni slog prepoznamo predvsem v uporabi in kombiniranju novih materialov predvsem stekla, železa in keramike ter novih dekorativnih vzorcih. V secesijskih vzorcih najdemo tudi velik kontrast, saj na eni strani uporabljajo veliko vegetabilnost s vitkimi in valovitimi oblikami ter asimetričnostjo, na drugi strani uporabljajo geometrizirane črte ploskovitega sloga. V osredje secesijske arhitekture so postavljene celostne umetnine, kar pomeni da je hiše od fasade do notranje opreme celostno oblikovana. Vplivi secesije se v slikarstvu kažejo predvsem pri pojavi vegetabilne črte in v poudarjeni dekorativnosti slik. Dober primer poudarjene dekorativnosti so dela Klimta. Umetniki velikokrat navdih poiščejo v srednjeveških, orientalskih tradicijah in ji prosto interpretirajo z osebno noto. Pride pa do pomembnega vsebinskega poudarka, kar pa je preoblikovana in večplastna vloga ženske z izpostavljeno erotičnostjo. V secesiji se tudi prvič uveljavi plakat kot široko razširjen umetnostni izdelek. Secesija je kot slog uspevala vse do prve svetovne vojne.(Semenzatio, 1979, str. 523-535)

Slika 1: Tipična secesijska stavba (vir: [http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/86/20080215-18 Wenen \(017\).jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/86/20080215-18_Wenen_(017).jpg))

Evropa je bila pred prvo svetovno vojno razdeljena med več držav oz. monarhij-na zahodu na demokratično Veliko Britanijo in Francijo, v osrednji Evropi sta kraljevali Nemčija in Avstro-Ogrska, vsaka s svojim cesarjem, nad jugovzhodno Evropo so imeli nadvlado Turki, na vzhodu pa se je širila carska Rusija, na jugu Evrope je začela obstajati nova tvorba, znana kot Italija.(Mazower, 2002, str. 7-13)

V začetku 20. stoletja je v Evropi vrelo predvsem zaradi ozemeljskih teženj novih držav kot sta Italija in Nemčija, ki sta zamudili deljenje kolonij in sta bile tako ozemeljsko šibkejši. Tako so že od leta 1900 evropske države bile vpletene v različne krize po svetu. Ob koncu 19. stoletja in prva leta 20. je potekala burska vojna v Južni Afriki. Vojna je potekala med bogatimi nizozemskimi kmeti, imenovanimi Buri in britanskimi kolonijami. Vendar se za nobeno stran niso borili evropski priseljenci v Južni Afriki ampak črnsko prebivalstvo. Iz te vojne je vzklilo kasnejše rasno razlikovanje znano pod imenom apartheid.

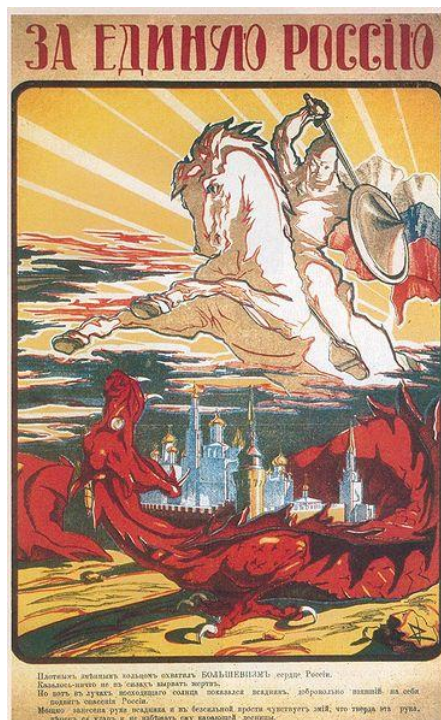
Čez 5 let, se je zgodila nova vojna. Bojevali so se Rusi in Japonci, vojna pa je trajala eno leto. Boji so potekali za ozemlja v Mandžuriji in na ozemlju obeh Korej, ki so bila že dolga leta jabolko spora med tema državama in hkrati interesni sferi obeh sil. Prav ta vojna in ruski poraz, saj so Japoncem prepustili vpliv nad Korejama in Mandžurijo sta še podžgala nezadovoljstvo ruskega ljudstva, da so se začeli upirati proti carju in carizmu. Zato so istega leta, kot je potekala vojna, potekale tudi demonstracije delavcev v Sankt Peterburgu, ki so imeli dovolj lakote, dela, fevdalizma in vojne, ki se je bila za neka ozemlja na daljnem vzhodu, medtem ko so ljudje umirali in trpeli lakoto. Car je namesto, da bi prisluhnil demonstrantom, nanje poslal kozake, ki so demonstrante potepali in ubili. Ta dan je postal znan pod imenom krava nedelja, car pa je s svojimi odnosom do lastnega ljudstva nevede spodbudil nadaljnje revolucije v carski Rusiji. Tako notranje razklana je Rusija dočkala začetek 1. svetovne vojne. (Čuček, idr., 1981, str. 9-21.)

Plakat, kot umetnostni izdelek se pogosto uporablja tudi med 1. sv. vojno, kjer ga zaradi lahkega oblikovanja in hitre možnosti razmnoževanja uporabljajo kot propagando. Recimo, velikokrat za vzbujanje optimizma in širjenja podpore za vojno in mobilizacijo vojakov, voditelji držav uporabljajo plakate poslikane s prizori z vojne, ki jih spremljajo pozitivna gesla, ki skušajo ljudi prepričati v smiselnost bojevanja in dvigajo moralo narodu.(Gabrič, Režek,2011, str. 12, 24, 30)

Uporaba plakata kot propagandno sredstvo, je najbolj očitna v Rusiji, kjer je bila umetnost pod nadzorom oblasti. Tako je umetniška dela in produkcijo komunistična partija uporabljala za slavljenje socialistične vladavine, njene politike in dosedanje dosežke, istočasno pa črnila nasprotnike in carja. (Overy, 2009, str.382,383)

Slika 2: Propagandni plakat boljševikov (vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/91/b5/3b/91b53b3cb784d9c51b4568a2bb76526b.jpg>)

Slika 3: Propagandni plakat bele garde (vir: http://historiana.eu/assets/uploads/Russian_Civil_War_White_Propaganda.jpg)

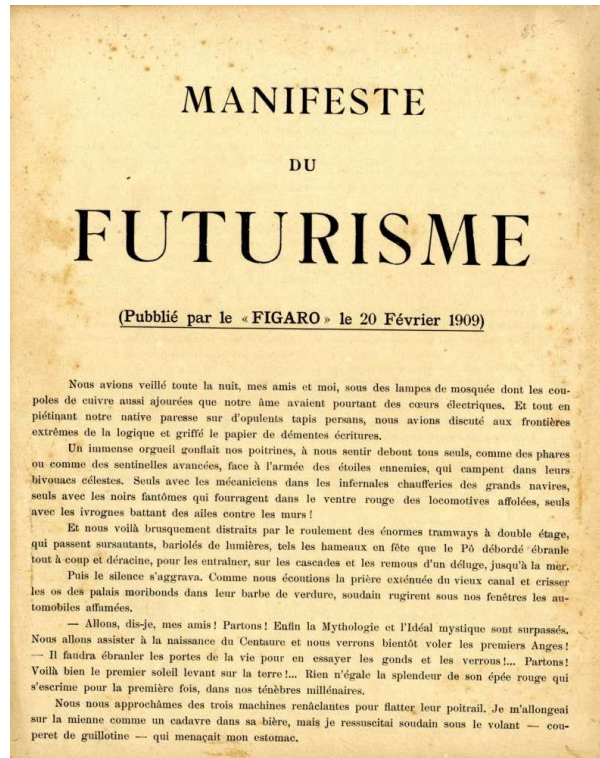
Naslednji boji so potekali na Balkanu, kjer so se združile Srbija, Bolgarija in Črna Gora in Grčija, da bi z območja Balkanskega polotoka pregnale Turke in Osmansko cesarstvo. Zato prve boje iz let 1912-1913, imenujemo osvobodilna vojna. Zaradi premoči, Turki zaprosijo za mir, ki je sklenjen leta 1913 v Londonu. Po zmagi, pa so se zaveznice sprle glede deljenja ozemlja. Bolgarija je hotela večino Makedonije zase, vendar je Makedonijo hotela tudi Srbija. Zato je leta 1913 Bolgarija napadla Srbijo. S tem se začne druga balkanska vojna. Proti Bolgariji se Srbiji pridružita tudi Črna Gora in Grčija, kasneje tudi Romunija. Zaradi premoči je Bolgarija prisiljena zaprositi za mir, ki ga še isto leto podpišejo v Bukarešti (Čuček idr., 1981, str.10-32).

V vsej agresiji, ki se je dogajala pred vojno, sta Nemčija in Avstro-Ogrska, samo iskale povod, ki bi ga lahko izrabile za začetek vojne, za katero se ni nihče zavedal, da bo postala ena izmed največjih vojn našega časa. Povod so našli v atentatu Gavrila Principa na avstro-ogrskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda v Sarajevu. (Čuček idr. 1981, str. 36)

Takoj po atentatu je Avstro-Ogrska Srbiji postavila ultimat, saj bi naj organizacija Mlada Bosna, katere pripadnik je bil Princip bila financirana s strani Črne roke, ki je

bila skupina srbskih oficirjev. V ultimatu je bilo za Srbijo sprejemljivo čisto vse, razen tega da bo avstro-ogrsko policija prišla preiskovat atentat na srbska tla. Zaradi zavrnitve ultimata Avstro-Ogrska napade Srbijo in tako nastane prva fronta. Istočasno Nemčija in Avstro-Ogrska napadeta Rusijo in Francijo, ter odpreta še dve fronti-vzhodno in zahodno. Vojna se s hitre, učinkovite vojne taktike, imenovane Blietzkrieg, ki so jo predvidevali nemški oficirji, razvije v pozicijsko vojno, kjer boji potekajo na frontnih linijah, vojaki pa so globoko vkopani v rove. Zaradi takšnega načina bojevanja, je krvni davek 1. sv. vojne tako visok, saj so vojaki pri premiku frontne linije tekli čez odprta polja do naslednjih rovov in bili tako lažje tarče za vojsko nasprotnikov. Na stran antante leta 1915 prestopi Italija, ki podpiše tajni Londonski sporazum (zaradi katerega bi dobila velika ozemlja ob Jadranskem morju in vse do tromeje s Švico) in tako odpre novo fronto, Soško fronto, kjer se bojujejo proti Avstro-Ogrski., leta 1917 pa ZDA, ki za uradni razlog vstopa v vojno na evropskih tleh navedejo potopitev ameriške potniške ladje Lusitanie, ampak resničen razlog za vstop v vojno je skrivna trgovina z orožjem, ki ga ja dobavljala antanti. Torej če bi antanta izgubila, bi Združene države Amerike izgubile trg za prodajo orožja. Kljub predhodnem izhodu Rusije iz vojne, zaradi oktobrske revolucije, Nemčija kapitulira po 100-dnevni ofenzivi zaveznikov. Tako se 11.11.1918 konča prva svetovna vojna. (Čuček idr., 1981, str. 34-107)

Vlogo secesije v kasnejšem razvoju umetnosti, med in po vojni, prevzame modernizem, katerega obdobje zaznamujejo avantgardna gibanja. Začetnik avantgardnih gibanj bi naj bil Francoz Henri de Saint-Simon, ki je verjel v socialno moč umetnosti, umetnike ter raziskovalce pa je videl kot nosilce nove družbe. Izraz avantgarda, se je naprej uporabljala za izraz novih načinov ustvarjanja od leta 1850, kasneje pa se poenoti in poimenuje vso umetnosti, ki premika meje umetnosti in kreativnosti. Avantgardna umetnost pogosto hodi z roko v roki s kontroverznostjo, velikokrat pa avantgardna gibanja spišejo manifeste o svojih idejah in vplivih na družbo. (<http://www.tate.org.uk/learn/online-resources/glossary/a/avant-garde>, 30.1.2017, 17:40)

Slika 4: Manifest futuristične umetnosti (vir: <http://www.avantgarde-museum.com/production/files/image/admin/normal/b3f2bef0e3ebc831c83e5484f98358a1.jpg>)

V prvo svetovno vojno se je podala približno 65 milijonov ljudi, od katerih je bilo 21 milijonov ranjenih, padlo pa jih je več kakor 8 milijonov. Vojna je tako tudi odpravila 4 velike starodavne imperije: cesarsko Rusijo, Avstro-Ogrsko, Osmansko cesarstvo in Nemčijo. Zaradi močnega padca morale ljudi in izgubljene generacije so začeli voditelji narodu obljubljati boljši, novi svet.

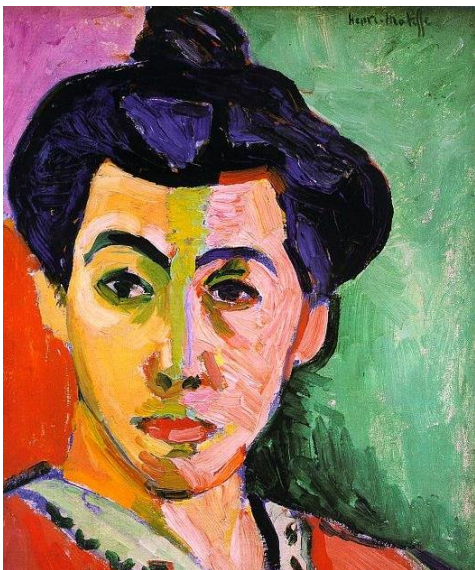
V želji po prenovi in novih stvareh, v vojnem opustošenju moderno umetnost predvsem zaznamujejo inovativnost, saj novost postane nujnost modernistične umetniške forme, umetnost pa se oddaljuje od ideje da mora odslikavati zunanjo stvarnost, torej realistični koncept ustvarjanja, ampak raje beži k lastnim likovnim elementom in odnosom med njimi, osredotoči se na barvo, obliko in kompozicijo, ki imajo nek absoluten pomen. V tem obdobju postane likovna umetnost samostojna in umetnik za ustvarjanje del ne potrebuje naročnika. (Erjavec, 2004, str.9-14)

Tukaj lahko opazimo razkol med umetnostjo prej, kjer so umetniki pod vtisi impresije z zunanjega okolja velikokrat upodabljali naravo, različne žanrske motive, a po vojni, ko je bila celotna Evropa razrita in uničena, tako naturalna bogastva Evrope, kot

socialne vezi, narodi in generacije moških in fantov pokopanih v skupnih grobiščih, se umetniki namesto upodabljanja socialne in naturalne realnost zatekajo k samim začetkom umetnostne teorije, torej odnosom med barvo, perspektivo in kompozicijo. (Ruhrberg, 2012, str. 37-48)

Zaradi sodelovanja ZDA v vojni je Evropejcem boljši svet obljubljal tudi predsednik ZDA, Woodrow Wilson. V Evropi, natančneje v Rusiji je nov, lepši svet obljubljal tudi Lenin, vendar je obema v veliki meri spodletelo. Najprej Leninu, ki je napovedoval svetovno socialistično revolucijo in popolno novo ureditev sveta, ampak je njegovo idejo o boljši družbi popolnoma uničil Stalin, ki je svoje ljudi potisnil v popolno morijo totalitarnega režima. Takoj zatem pa sledi tudi propad Wilsonove zamisli o boljši Evropi, s tem da izgubi podporo na ameriških tleh ter začne slediti Monroejevi doktrini in preneha sodelovati v pariško mirovni konferenci. (Mazower, 2002, str. 8)

V tem obdobju se razvije zgodnji modernizem v umetnosti, ki je nastopil v zadnjih letih vojne in po vojni ter ga zaznamujejo predvsem avantgardna gibanja, ki s svojo umetnost želijo vplivati na družbeno in politično dogajanje. Za prvo radikalno smer, velja fauvizem, ki je glede na tradicionalno umetnost popolnoma nekaj novega. Uporaba močne, čiste barve, groteskne oblike, močne konture, barvno senčenje in radikalne poenostavitve figure, stopnjujejo moč izraza figur na sliki. Najbolj znani predstavnik je Matisse. Kritiki so fauvizem označili kot zverinsko umetnost, od tod tudi ime, saj "*les fauves*" po francosko pomeni zver. Svoje slike so umetniki, ki so bili t.i. Fauves

Slika 5: Fauvistična slika Matisse-a (vir: http://www.ictaspoliticalaction.com/webs/art/Matisse/images/green_stripe.jpg)

uporabljali kot protest proti hinavskemu svetu pred vojno in proti dolgočasni umetnosti, katero so takrat med ostale umetnike širile različne akademije. (Ruhrberg, 2012, str. 37-48)

Pariz, kjer je leta 1919 potekala pariška mirovna konferenca, je postal sinonim za umor demokratične Evrope, saj so se glavne zmagovalke prve svetovne vojne, znesle nad poraženkami. Zaradi nesodelovanja ZDA in poraženek, so zmagovalke spisale mirovne pogodbe glede na lastne interese. Za glavno krivko vojne so obtožile Nemčijo, katera je

morala odplačevati odškodnino, obljubiti je morala, da se nikoli več ne bo združila z Avstrijo, prav tako so se zmagovalke odločile, da bodo Nemčiji onemogočili oboroževanje- postavili so ji kvoto do katere se lahko oborožuje.. Tudi Avstro-Ogrsko je doletela kazen. Razpadla je kot monarhija, preimenovala se v Avstrijo in morali priznati nastanek novih držav, ki so nastale ob razpadu monarhije. (Overy, 2009, str. 107-110)

Na pariški konferenci se ustanovi tudi društvo narodov, ki pa ne opravlja svoje vloge in ne doseže namena za katerega je bil ustvarjen-da ohranja svetovni mir. To se zgodi predvsem zaradi Združenih držav Amerike, ki se umaknejo z evropskih političnih sfer, kar pa pomeni da v društvo narodov manjka ena izmed velesil, ki bi društvu pomagala in združevala evropske velesile, tako zmagovalke kot poraženke, med seboj. Ker se Združene države Amerike ne pridružijo Društvo narodov, se Britanija in Francija nista počutili dožne vojaško posegati v meddržavne spore, zaradi ne vključevanja drugih velesil, poražene Nemčije in komunistične Sovjetske zveze, pa društvo tudi ni moglo delovati, saj ni imelo prave avtoritete. (Gabrič, Režek,2011, str. 21)

V grozljivem vsakdanu povojne Evrope se zraven fauvizma uveljavi tudi kubizem, ki pa ni hotel odvzeti telesu resničnost barv ali z barvami izraziti čustev, ampak se je lotil spreminjanja struktur figur ali predmetov upodobljenih na sliki, saj so umetniki hoteli

Slika 6: Kubistična slika Picassa (vir: http://www.artfactory.com/art_appreciation/art_movements/art_movements/cubism/picasso-weeping-woman.jpg)

izraziti vse 4 dimenzije- višino, globino, širino in čas. Najbolj znan predstavnik je Picasso. Značilno za kubizem je zavračanje redu, njihove slike pa prinašajo občutek anarhije, velikokrat pa upodabljajo suhoparnost in cinizem družbe ter sveta pred in po vojni. (Semenzato, 1979, str.542-545)

V tem času se izoblikuje skupina mladih slikarjev, imenovana Die Brücke, ki zastopa nemško strujo ekspresionizma.. Nastala je v zanimivem obdobju, kjer se dogaja

veliko novih umetniških odkritij, ki jih nato zasenči spet nova možnost ustvarjanja in zaradi neomejenosti stvarjanja se zavzemajo za modreno ustvarjanje v ustaljeni nemški umetnosti. (Ruhrberg, 2012, str. 52-56)

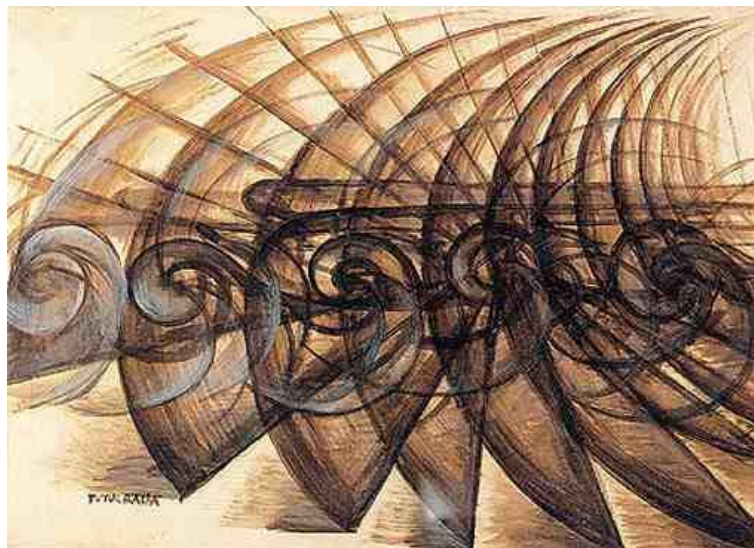

Slika 7: Umetnina skupine Die Brücke, avtor Kirchner (vir: http://www.visualnews.com/wp-content/uploads/2012/05/Kirchner_Bathers_at_Mortizburg_19091.jpg)

Ena izmed umetniških smeri, ki pa podpira in celi strmi k nasilju in vojni so futuristi, ki ga predstavljajo umetniki Carra, Boccioni in Balla, ki verjamejo, da se morejo vse vezi z zgodovino, tako umetniške kot socialne pretrgati in povečujejo sodobno civilizacijo, nasilje, vojno in gibanje. Kot način izražanja so izbrali podoben način kot kubisti, ampak z eno razliko-kubisti upodablajo predmet, ki se premika okoli svoje osi, medtem ko futuristi upodablajo predmet, kot da se ta giblje okoli umetnika, ki ga upodablja, kar pa izniči statičnost kubističnih slik. (http://www.artyfactory.com/art_appreciation/timelines/modern_art_timeline.htm , 30.1.2017, 18:00).

Za upodobitev gibanja uporabljajo tudi kronofotografijo, s katero lahko zavzemajo celoten proces gibanja upodobljenega predmeta ali figure med gibanjem. Futuristi se tako počutijo revolucionarje, velikokrat se vežejo tudi z nacionalizmom in popolnoma brez kritike povečujejo napredek. Njihov vpliv zamre po 1. svetovni vojno, saj so se

preveč približali fašizmu. Njihovemu gibanju je celo nekaj časa pripadal bodoči "duce" Italije, Benito Mussolini. (Debicki, Favre, Grunewald, Pimentel, 1998, str. 246-247)

Slika 8: Primer futuristične umetnosti (vir: http://art-educ4kids.weebly.com/uploads/8/9/6/9/8969100/9551357_ori9.jpg)

Ena izmed najbolj vidnih socialnih sprememb prve svetovne vojne, pa je vloga žensk v družbi. Zaradi mobilizacije vojakov, vlogo moških v industriji in gospodarstvu prevzamejo ženske. Začnejo delati tako v gospodarskih obratih, kot na poljih, kot v velikih kombinatih, težki in orožarski industriji, ter prevzamejo breme moških in žensk, saj kljub še vseeno skrbijo za otroke in družino. Prav tako organizirajo različne skupine za pomoč moškim na fronti in delujejo kot bolničarke za vojne ranjence. V tem obdobju leži zibelka ženske emancipacije in zahtev po enakopravnosti.

(http://www.firstworldwar.com/features/womenww1_four.htm , 25.1.2017, 18:45)

V času po vojni se zaradi ponovnega pohoda kapitalizma razvija dadaizem, ki prinaša v umetnost čisto sveže tokove. Je prvo umetniško gibanje, ki ne poudarja zasnove lepih in na pogled prijetnih umetniških del ampak predvsem ustvarjanje del, s katerimi bi zbudili buržoazno javnost, jo vrgli s tira ter jo tako prebudili iz otopelost vsakdanjega življenja, ki je bilo zaradi vzpona kapitalizma zelo udobno. Velikokrat za svoje izdelke uporabljajo že narejene, vsakodnevne predmete, kot so recimo pisoarji ali pa uporabljajo klasična dela za razvoj svoje umetniške ideje. Dadaisti nasprotujejo vojni, meščanski družbi, tradiciji tako kulture kot umetnosti, ampak skušajo razvrednotiti

umetniško delo in estetske norme, umetnost spremenijo v nekaj kar daje misliti. Dadaisti se upirajo temu, da je umetnost postala status bogastva oz. meščanstva. Najbolj znan umetnik je Duchamp. (<http://www.theartstory.org/movement-dada.htm> , 30.1.2017, 18:45)

Slika 9: Dadaizem-uporaba klasičnih del za razvoj ideje (vir: http://www.artfactory.com/art_appreciation/art_movements/art-movements/dadaism/duchamp.jpg)

V istem času z avantgardnimi smermi se razvija tudi abstraktna umetnost, ki je ne smemo razumevati kot umetniško smer ali zgodovinski slog, ampak kot način izražanja umetnikov. V takšnem načinu ustvarjanje ne najdemo več predmetnosti, slike imajo samo likovno vlogo, in občudujemo odnose med barvo, kompozicijo, perspektivo, ploskvijo, saj ti govorijo sami zase. (Semenzatio, 1979, str. 596)

Začetnik takšnega načina izražanja je bil Vasilij Kandinsky. Veliko abstraktnih umetnikov je želelo s svojo umetnostjo globlje vplivati na ljudi, na človeško dušo, in s svojo umetnostjo nočejo zakriti da je v veliki vojna bila izgubljena naivnost in nedolžnost. Želijo pa, da bi bila abstraktna umetnost, tista umetnost, ki nudi gledalcu pobeg iz realnosti, istočasno pa spodbuja njegovo domišljijo, razmišljanje in ga sili k ponovnem iskanju ustvarjalnosti. (Ruhrberg, 2012, str. 101-103)

Slika 10: Abstraktna slika Kandinskega (vir: <http://www.kinderart.com/arthistory/kandinsky.jpg>)

V arhitekturni umetnosti med in po 1. sv. vojni se kot smer gradnje in prepričanja predvsem razbohoti funkcionalizem, katerega glavna filozofija je bila da oblika stavbe sledi funkciji, brez pretiranega okrasja ali poslikav. Takšno teorijo gradnje so zagovarjali največji arhitekti 20. stoletja kot so Walter Gropius in Le Corbusier, ki so hoteli graditi mesta in stavbe, ki bi sledili razvoju industrije in razvoju novih mest. S pojavom novih materialov kot so železobetone, jeklo, steklo in umetne snovi, so postali načrti modernih in funkcionalnih stavb vedno bolj uresničljivi. Idealna gradnja v stilu funkcionalizma je bila stavba oblikovne šole Bauhaus, ki jo je leta 1919 ustanovil Walter Gropius.

Povojni čas 1. svetovne vojne postane predvsem poznan po nebotičnikih, ki pa so "rastli" predvsem na območju Severne Amerike, nekaj pa tudi v Evropi. Leta po 1. svetovni vojni so torej tako zaznamovana z mednarodnim arhitekturnim slogom, ki ga je definiral Le Corbusier, saj bi po njegovo vsaka moderna arhitektura morala vsebovati 5 načel: velika okna, pomična stena, ravna streha, bela, prosta fasada in pilote. (Semenzato, 1979, str. 571-74) (<https://www.britannica.com/biography/Le-Corbusier> , 30.1.2017, 19:30)

Slika 11: Šolski primer moderne arhitekture funkcionalizma (vir: <http://linoit.com/entry/image/4271577>)

Vsekakor umetniki v tem obdobju, ko je Evropa v celoti razrita in uničena, z umetnostjo začnejo ali upodabljat grozljivo resničnost ali počasi dvigajo moralo nacij na predvojno raven. Tako umetniki, čeprav niso iznašli nacije, s svojo umetnostjo in upodabljanjem nekega novega sveta, ali domišljjskega ali stvarnosti, pripomorejo k razvoju narodov, v njihovo zastavljeno vlogo, s pomočjo fikcijskih elementov in želj po estetiki in lepoti združujejo ljudi. (Kreft, 2015, str. 136-140)

4.3.Obdobje: 1925-1945

Po koncu 1. svetovne vojne in nadaljevanju 20. letih 20. stoletja evropsko gospodarstvo zaide v gospodarsko krizo, ki je povzročila veliko brezposelnost, kakor tudi veliko inflacijo. Večino držav si je po vojni s sprejetjem demokratičnih ustav in parlamentov prizadevala za vzpostavitev redu v Evropi-demokratičnega redu. (Mazower, 2001, str. 32)

Kljub prizadevanjih za vzpostavitev demokratične Evrope, to ni uspelo. Vse več ljudi se je zaradi strahu pred komunizmom in ponovnim propadom demokracije začelo zatekati k skrajnim desničarskim strankam. Vse šibkejši so postajali tisti politiki, kateri so bili znani zagovorniki demokracija in liberalizma, kot je bil Wilson. Prav njegovo dediščino in sanje o povojni Evropi je začel spodkopavati ameriški izolacionizem in brezbržnost Britanije in Francije do nastanka diktatur, saj so bile veliko bolj zaskrbljene zaradi komunizma- dokler je pas vzhodnih novo nastalih držav zaviral komunizem na Vzhodu, je tema dvema velesilama bilo popolnoma vseeno za njihovo notranjo ureditev.

Voditelji Britanije in Francije so vedeli, da se odstavljene vladarji ne morejo vrniti na oblast, druge vrste groženj pa jih zato niso skrbele. (Mazower, 2002, str. 34)

Vse se drastično spremeni po 29. oktobru 1929, znanemu kot črni petek, ko se je zgodil propad borze na Wall Streetu. Zaradi zloma borze je denar, ki je izhajal iz posojil Amerike in njenih vlaganj v Evropi nehal krožiti in povzročil naglo zmanjšanje proizvodnje in padec cen. V Evropi ena za drugo propadajo pomembne državne banke in Evropa se znajde v hudi gospodarski krizi. (Overy, 2009, str. 384-385)

Najbolj gospodarsko krizo začuti Nemčija, ki jo pretresajo tudi notranji spori med levičarji in desničarji in tako Nemčiji zraven gospodarske krize, grozi še notranji politični zlom. Liberalci in socialdemokrati zahtevajo odpravo monarhije in novo zasnovo vodstva države, tako da bi Nemčija postala parlamentarna republika. Nova ustava je podpisana v mestu Weimar, zato Nemčijo med obdobjem 1919 do 1933 imenujemo Weimarska Nemčija. Vendar nemškimi komunistom to ni bilo dovolj, saj so zahtevali komunistično revolucijo, kakor se je dogajala v Rusiji leta 1917. Na te težnje se socialdemokrati odzovejo z nasiljem in ubijajo pripadnike komunistične struje. Vse to vodi do tega, da Nemčija postane notranje nestabilna. (Overy, 2015, str. 13-14)

Istočasno kot nestabilnost Nemčije, se je začel tudi notranji razkol v Italiji. Tudi Italija je tako kot Nemčija zapadla v gospodarsko krizo, najbolj so trpeli kmetje. Tako Hitler in Mussolini sta oba prezirala vladajoče elite. V Italiji je razcepljena levica bila čisto neučinkovita, medtem ko se je na desnici začela krepiti fašistična ideologija, katere zagovornik je bil Benito Mussolini, ki je 1922, prevzel oblast v Italiji in nadaljeval s preobrazbo Italije v fašistično državo, sebe pa je imenoval za il Duce-ja. Istočasno z vzponom Mussolinija na oblast se je v Nemčiji vzpenjal Hitler, ki je Nemce pritegnil predvsem s svojo retoriko proti komunistom ter da je za vse državne tegobe okrivil Jude, ki so v tem obdobju bili eden izmed najbolj izobraženih slojev v Nemčiji. (Overy, 2009, str. 386, 387)

Ko Mussolini prevzame oblast v Italiji, in Hitler leta 1933 postane kancler v Nemčiji, se Evropa začne nezavedno pomikati k naslednji svetovni vojni. V času 2 svetovne vojne se center ustvarjanja seli izven Evrope, saj veliko umetnikov zaradi Hitlerjevega zatiranja beži v Ameriko, kjer New York postane nov umetniški center. Ena izmed že obstoječih umetniških avantgard, dadaizem vpliva na nastanek nadrealizma, prav tako na nadrealizem vplivajo nova odkritja Freuda o sanjah in podzavesti. Glavni predstavniki

so Ernst, Dali in Magritte, ki v svoja dela vključujejo snovanje sanj in podzavest. Njihova dela so neobremenjena, skoraj impulzivna, umetniki delajo na podlagi čistega psihičnega avtomatizma, narek misli je samodejen, podzavest s tem osvobodijo nadzora zavestnega dela uma. Tako nezdržljive elemente, ki v realnem svetu ne sodijo skupaj združujejo v zaokrožena umetniška dela, in tako nastane nadrealistična podoba sveta in pogledi na svet, ki se velikokrat razlikujejo od dejanske situacije v Evropi in po svetu.. (Debicki idr., 1998, str. 253)

Slika 12: Dalijeva nadrealistična slika (vir: https://img.rtvlo.si/upload/Kultura/likovna%20umetnost/dali_3.jpg)

Hitlerjev plan za Evropo je bila ustanovitev velikega nemške države, ki bi združila vse Nemce in tako ustvaril nemški življenjski prostor imenovan Lebensraum. Hitler je tako počasi začel kršiti določila versajske pogodbe iz leta 1919, in z "anschlussom" priključil Avstrijo. Ob tem se zbudita Velika Britanija in Francija, ki Hitlerju dovolita še zasedbo češkoslovaških Sudetov, saj tam prebiva nemška manjšina, ter mu zagrozita, da če še napade katero državo, ali priključi še kakšno ozemlje, z napovedjo vojne. Zadnje generalka pred začetkom druge največje vojna, kaj jih pozna človeštvo je bila španska državljanska vojna, kjer se med seboj borita republikanska vlada in vojaška vlada generala Franca, za prevlado v Španiji. Na koncu vojne slavi fašistični general Franco, predvsem zaradi pomoči Hitlerja in Mussolinija, ki fašistični strani dobavljata orožje, medtem ko velesili Britanija in Francija ostaneta nevtralni in ne pomagata republikanski vladi. Najbolj odkrito je kritiko na špansko državljansko vojno, nevtralnost Britanije in Francije ter vzpon Nemčije in Italije podal Pablo Picasso, ki je leta 1937 ustvaril sliko

za pariško mednarodno razstavo, saj je kljub temu, da je že zapustil Španijo še vedno zastopal svojo domovino. Ustvaril je sliko z naslovom Guernica, ki je obsojala nemško bombardiranje baskovskega mest Guernica, ki ga je naročil Franco. Brutalnost bombardiranja, ki ni bilo napovedano in ga nihče ni pričakoval, ni prikazal z realizmom, ampak ga je razstavil na kubističen način ter tako razkril bolečino, grozote, krike in smrt prebivalcev Guernice. (<http://www.pablopicasso.org/guernica.jsp> , 30.1.2017, 22:00)

Slika 13: Guernica (vir: <http://lewebpedagogique.com/histoiredesartscamus/files/2014/10/quernica.jpg>)

Tudi sam Hitler je v mladih letih hotel postati slikar, ampak ni bil sprejet na likovno akademijo, vendar ko prevzame oblast v Nemčiji ima kot totalitarni voditelj nadzor tudi umetnostjo in tako je Hitler vso moderno umetnost poimenoval kot nekaj sprijenega, zato je veliko del modernih ustvarjalcev uničil.

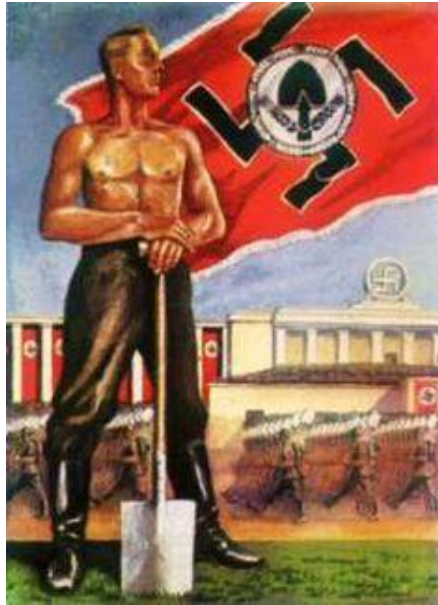
Napravil je celo razstavo "Izprijene umetnosti" leta 1937. Narejena je bila v posmeh moderni umetnosti. Umetnine znanih umetnikov kot so Kandinski, Chagall, Klee in Van Gogh so prikazovali kot izraz individualizma, meščanstva in liberalizma, proti katerim se je nacistična Nemčija bojevala. Dela umetnikov so bila poimenovana kot nekaj izrojenega, nenravnega, blaznega in grozljivega. Hitler je potem v Nemški hiši umetnosti razstavil slike, ki so zanj bile "resnična umetnost" , na katerih so bili upodobljeni predvsem heroji, matere z otroki, športniki in kmeti. (<https://www.theguardian.com/artanddesign/2014/mar/13/degenerate-art-attack-modern-art-nazi-germany-review-neue-galerie> , 30.1.2017, 22:15)

Slika 14: Hitler na razstavi Izrojene umetnosti (vir: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/1/1a/Degenerate-Hitler-Ziegler.jpg>)

Uradna umetnost nemške države bi naj črpala s klasike, bila monumentalna in simbolizirala totalitarno oblast, torej je umetnost predvsem služila kot propaganda. (Debicki idr. 1998, str.239, 240)

Pomembna prelomnica je bila tudi ustanovitev oblikovne šole z imenom Bauhaus, ki je s svojo ustanovitvijo nasprotovala vsemu za kaj se je zavzemal Hitler. Ustanovitelj šole je bil znan arhitekta Walter Gropius. Šola je bila ustanovljena že leta 1919 v Weimarju, in je revolucionirala šolstvo glede umetnosti, saj je združevala oblikovanje, arhitekturo in obrt. Leta 1925 se šola iz Weimarja preseli v Dessau, kjer izgradijo šolsko stavbo, po načelih mednarodnega arhitekturnega sloga. Gropiusa zamenja Meyer, ki šolo vodi do leta 1930, za njim pa vodstvo prevzame Mies van der Rohe do 1933, ko nacisti zaradi političnih in ideoloških idej šolo zaprejo. (Debicki idr., 1998, str. 293).

Slika 15: Primer nacistične umetnosti-propaganda (vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/8b/c1/89/8bc189f30b39a8b4757a2b2c90db961a.jpg>)

Slika 16: Oblikovna šola Bauhaus (vir: <http://cdn.20m.es/img2/recortes/2015/03/04/213704-944-541.jpg>)

Samo nekaj mesecev po koncu španske državljanske vojne, Hitler napade Poljsko, pod pretvezo, da napadajo nemške vojake na meji, čeprav je Hitler sam režiral te napade. Tako se 1. septembra 1939 začne 2. svetovna vojna. (Overy, 2009, str. 386-387, 388-389, 390-392)

Za razliko od 1. svetovne vojne je po podpisu osi Rim-Berlin, Italija na strani Hitlerja in Nemčije, kasneje se še silam osi pridruži še Japonska. Na začetku vojne Hitler s Sovjetsko zvezo podpiše dogovor o prijateljstvu in nenapadanju, ki jo pozneje krši in z

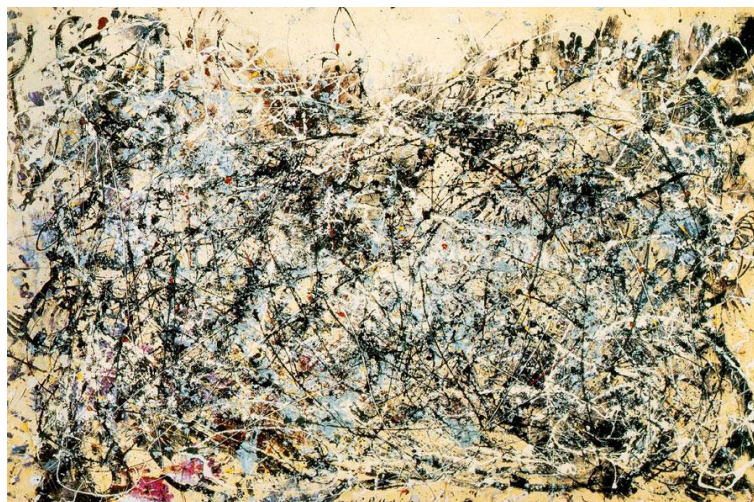
napadom na Sovjetsko zvezo se začne Hitlerjev propad. Po Poljski začne Nemčija svoje osvajanje seliti na sever in zahod ter k ozemlju Nemčije Hitler naprej priključi Norveško, nato Francijo, nakar se odpravi na jugovzhod in zaradi strahu pred napadom s hrbta, saj bi se lahko Britanci izkrkali v Dalmaciji, osvoji še Jugoslavijo in Grčijo, nato pa se odpravi proti Sovjetski zvezi. Zaradi jugoslovanskih uporov proti okupatorju in partizanskih enot del svoje vojske pusti v Jugoslaviji in se par mesecev prepozen odpravi proti Sovjetski zvezi. (Čuček idr., 1981, str. 140-189)

Nobena izmed evropskih velesil ni bila dovolj močna, da bi sama premagala Hitlerja, saj je pod svojo oblastjo združil močno mehanizacijo, hitra in nova orožja, letala, tanke ter številno vojsko. Kljub poskusih obrambe Evrope, Britanija sama ni bila dovolj močna. Zato se združijo 3 svetovne velesile: Sovjetska zveza, Velika Britanija in Združene države Amerike. Združijo v protifašistično koalicijo in leta 1941 podpišejo Atlantsko listino, ki opredeljuje politične cilje koalicije. Kasneje se k njej pridrži še Kitajska in svobodna Francija, ki jo predstavljajo Francozi, ki ne priznavajo Hitlerjeve zasedbe Francije. Sovjetska zveza je na srečanju te koalicije prosila za odprtje nove fronte na zahodu in izkrcanju zaveznikov.

Tudi Stalin pusti svoj pečat na umetnosti 20. stoletja. Umetnost v Sovjetski zvezi je preoblikoval v umetnost za malega človeka, za delavce in delavski razred, zato je veliko del bilo odstranjenih iz javnosti, položaj umetnikov v Sovjetski zvezo se je zelo poslabšal, saj če niso delali za državno propagando, niso bili zaželeni. Kljub vsem preprekam in omejevanju so umetniki vseeno izražali svoje mnenje in obsojali politične prakse (<http://www.northstarcompass.org/nsc0306/stalin.htm> , 30.1.2017, 21:45) Leta 1943 se v Teheranu osebno srečajo Stalin, Roosevelt in Churchill ter uskladijo načrte kako bodo dokončno uničili Hitlerja, saj so zavezniki že prehajali v premoč, tega leta pa kapitulira tudi Italija. Dogovorijo se da leta 1944 odprejo zavezniki novo fronto na Zahodu, in tako se 6.6.1944 zavezniki izkrcajo na obalah Normandije in s ofenzivo počasi premagujejo Hitlerja, dokler leta 1945 Nemčija dokončno ne kapitulira, Hitler pa stori samomor. (Gabrič, Režek, 2011, str. 63,64).

V povojni Evropi se je abstraktna umetnost razvijala v več smereh, vsekakor pa kljub seljenju umetnikov v ZDA, pomembno mesto ostane Pariz, kjer tamkajšnji umetniki zasnujejo novo vrsto umetnost, ki jo poimenujejo informel, neformalna umetnost. Informel pa v kratkem postane ime za vsakršne slike, ki zavračajo trdnost kompozicije,

informel kot umetnost pa temelji bolj na ustvarjalnem procesu in izraža duševne nagibe. Prav tako abstraktna umetnost v tem času postane odraz demokracije. Na slikah niso upodobljene več zgodbe, predpisana pravila umetniškega ustvarjanja, za razumevanje ni potrebno predznanje, ampak enostavna uporaba domišljije in ustvarjalnosti. Abstraktna umetnosti bi lahko tudi rekli, da predstavlja demokratično družbo, saj k ustaljenim in predpisanim podobam, predpisom postavlja svobodo posameznika, da sam vidi in izbira kaj mu pripoveduje določena slika. Vsekakor pa njen razvoj skozi desetletja 20. stoletja prikazuje upor proti zatiranju in prisili, ki so jo ljudem vsiljevali različni diktatorski režimi, zato je bila v letih diktatur v Evropi ta umetnost prepovedana. Po padcu diktatur pa je abstraktna umetnost postala prisposoba za ponovno pridobljeno svobodo. (Debicki idr., 1998, str.255)

Slika 17: Informel (vir: http://images.wookmark.com/411744_wookmark.jpg)

Arhitekturna umetnost po 2. svetovni vojni sledi nadaljevalnem toku funkcionalizma in modernizma, saj je spet potekala obnova mest in zasnova stavb po načelu funkcionalizma je hitro zadovoljila potrebe prebivalstva. Vodje teh umetniških tokov sta Mies van der Rohe in Le Corbusier, ki pretehtano in premišljeno gradita nove arhitekture. Čeprav takšna arhitektura omogoča svobodnejše izražanje kot tradicionalna, pa je velikokrat uničila izgled starejših mestnih jeder, predvsem če so avtorji moderno arhitekturo razporejali nepremišljeno. Zato kasneje arhitekti gradijo moderno arhitekturo predvsem z mislijo na odprtost in organsko raščeno arhitekturo, ki spada in paše v okolico, mojstri takšne gradnje pa so zraven La Corbusierja tudi Eero Saarinen. (<https://www.britannica.com/art/Functionalism-architecture>, 30.1.2017, 22:30)

Če so ljudje mislili, da je prva svetovna vojna bila totalna, grozljiva vojna je 2 svetovna vojna prekosila vse spopade do sedaj. Tehnika bojevanja je postala bliskovita vojna poimenovana Blietzkrieg. Tak način bojevanja je Hitlerju predvsem uspel zaradi neverjetne opremljenosti njegove vojske. Imel je močno letalstvo ter močno pehoto. Pri bliskoviti vojni gre za hitre in uničevalne napade na nasprotnike, saj je cilj popolno uničenje nasprotnika. (Overly, 2009, str. 392)

Po končani vojni, ki je prinesla ogromno žrtev, uničeno naravo in mesta vedno manj umetnikov še verjame v neke ideale, ki so jih gojili med obema vojnama in veliko manifestov zgubi pozitivno noto o prihodnosti. Po seljenju umetniških tokov na drugo celino, v Ameriko se zahteva javnosti po umetnosti poveča, tako umetnost postane javna in neverjetno popularna, posebej sodobna umetnost. Za razliko od prejšnjih desetletij, ko je veliko evropski del odšlo v Ameriko predvsem zaradi boljše ekonomske pozicije prebivalstva, se sedaj ameriški umetniki začnejo zavedati svojih moči in se njihova umetnost začne osvobajati izpod evropskih vplivov. Tako na ameriški tleh nastane abstraktni ekspresionizem, ki pretrese tudi moderne slikarje in umetnike v Evropi, predvsem z dvema smerema, ki sta povsem različni od prejšnjih načinov ustvarjanja, to sta colorfield painting in action painting. In tako Pariz začne izgubljat svoj pomen in New York začne slovet kot umetniška prestolnica. Ameriška umetnost, predvsem abstraktni ekspresionizem postane umetnost elit, ki umetnine dojemajo kot nekaj nujnega, kot dokaz njihovega statusa (Ruhrberg, 2012, str. 269-273)

Slika 18: Color field painting (vir: <http://www.markrothko.org/images/paintings/orange-and-yellow.jpg>)

Slika 19: Action painting (vir: <https://media1.britannica.com/eb-media/24/38524-004-8D582876.jpg>)

Razlika med 1. in 2. svetovno vojno je ta, da v 2. svetovni vojni neverjetno trpi zaledje. Tukaj ni frontnih linij, ampak zaradi razvitega letalstva trpi tudi civilno prebivalstvo. Prebivalci na okupiranih območjih so bili izpostavljeni konstantnem nasilju okupatorja. Nacistična Nemčija je na ravninah vzhodne Evrope hotela narediti prostor, kjer bi živeli pripadniki arijske rase, ki so jo postavili za najvišjo raso, najbolj okrutno pa so delali z sovražniki arijske rase, Judi, medtem ko so Poljake, Ruse in Jugoslovane, ki so bili namenili za sužnje arijske rase, saj so bili Slovani za Nemce nižja rasa. (Judt, 2007, str. 27-38)

Sovraštvo do Judov je Hitler vzpodbujal odkar je prišel na oblast. Najprej jim je odvzel pravice in državljanstvo, nositi so morali Davidovo zvezdo, kasneje pa se je odločil za njihovo popolno uničenje, zato so po vsej Evropi odpirali koncentracijska taborišča ali taborišča smrti, kjer so ujetnike ali pobili, zaplinili v plinskih celicah ali zgarali do smrti. Nacisti so tako pobili 5-6 milijonov Judov, lotili pa se so tudi ostalih ras, saj so pobili kar 212 tisoč Romov in več kot 70 tisoč invalidov, ki so jih imeli za breme družbe. Genocid nad Judi imenujemo tudi holokavst. (Overly, 2009, str. 400-401)

Pred koncem vojne leta 1945 so se v Jalti spet zbrale Sovjetska zveza, Velika Britanija in Združene države Amerike, ki so se začele dogovarjati kako bodo razdelile svet, ko bodo končno premagale Hitlerja. Odločili so se, da bodo povojno Nemčijo in Avstrijo, razdelili na okupacijske cone. Večina sklepov s tega sestanka niso objavili v javnosti,

saj so kršili obljube z Atlantske listine, kjer so napadenim narodom obljubili, da se bo povojna Evropa urejala po njihovih željah.

Po končani vojno je prišlo do krutega obračuna s poraženci, glavne nacistične vodje so postavili na sodišča. Ureditev povojne Evrope so načrtovali tako, da Nemčija ne bi nikoli več ogrožala svetovnega miru, zato so ji odvzeli vojsko in razdelili na 4 okupacijske cone: ameriško, britansko, francosko in sovjetsko. Ozemlja, ki jih je nacistična Nemčija zavzela so vrnila matičnim državam. Prav tako so ustanovili sodišče za vojne zločine in se odločili za denacifikacijo nemške družbe. V okupiranih državah so sodišča, vlade in ljudje kruto obračunali z kolaboratorji, ki so namesto da bi se borili proti nacistični Nemčiji, z okupatorjem sodelovali. (Čuček idr., 1981, str: 302-306) Zaradi ponovnega porasta kapitalizma in splošne gospodarske rasti se začne razvijati nova smer, ki je nasprotna tako potrošništvu, kot abstraktnemu ekspresionizmu, smer umetnosti se imenuje pop art. Pop art želi izenačiti umetnost modernistov z vsakodnevno, trivialno kulturo družbe. S takšnim ustvarjanjem hočejo dokazati, da v umetnosti ne bi smela obstajati hierarhija umetnosti, ampak da lahko umetnost jemlje snov z vseh področij življenja. Velikokrat je pop art razumljen tako, da je podpiral in celo pomagal k razmaku kapitalizma, vendar v umetninah pop art, lahko zaznamo tudi kritično noto, ki opozarja predvsem na udobnost življenja in dostopa do vsega kar si človek lahko poželi. Popart tudi uvede novo tehniko, to je sitotisk. (<http://www.theartstory.org/movement-pop-art.htm> , 30.1.2017, 20:30)

Slika 20: Najbolj znano pop art delo Andy Warhola (vir: <http://www.nomadous.com/wp-content/uploads/sites/7/2016/05/andy-warhol-Pop-Art-Marilyn-Monroe-blog-nomadous-the-world-through-design.jpg>)

4.4. Obdobje: 1945-2000

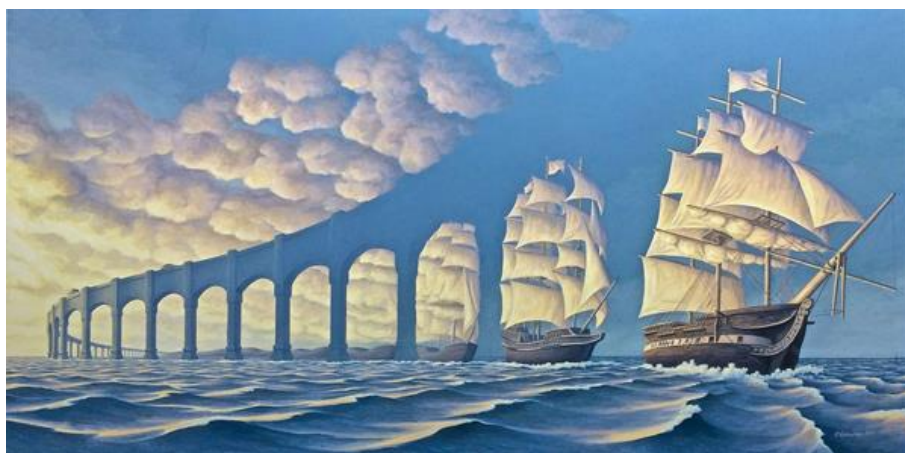
Konec 2. svetovne vojne je razporedil politično moč na Zahod, svojo moč sta nazaj pridobili Velika Britanija in Francija, najmočnejše pa so postajale Združene države Amerike. Njihovi nasprotniki so bili poraženi, poraženi, zavezniki izčrpani, gospodarska rast, industrija, kmetijstvo v Ameriki pa je ostalo nedotaknjeno. Leta 1945 so tudi imele popoln monopol nad atomskim orožjem, saj je Sovjetska zveza bombo ustvarila šele leta 1949. (<https://www.theguardian.com/world/2009/sep/11/second-world-war-rebuilding>, 31.1.2017, 17:00)

Svetovni razcvet v zahodnem svetu (Evropi in ZDA) prinese, da svojo vlogo v umetnosti spet zavzame abstraktna umetnost, ki namesto da bi upodablja predmet se vrne do samih korenin likovne umetnosti, do barve, donosov med barvi, strukturo nadomešča pomankanje figure istočasno pa verjamejo da z osnovnimi likovnimi prvini prikazujejo psihološka stanja, recimo ravna, neprekinjena črta predstavlja stabilnosti. Po drugo svetovni vojni umetnost s ponovnim povratkom abstraktne umetnosti doseže več svobode, saj so umetniki brez meja in omejenosti s pravili lahko upodabljali vse motive pri tem pa uporabljali vse možne materiale. Abstraktna umetnost popolnoma osvobodi umetnika, se v umetnosti še zadržijo določene geometrične oblike, recimo pri Kandinskem. (Semenzato, 1979, str. 596, 602)

Na drugi strani sveta se je začela krepiti Sovjetska zveza, kljub očitnemu tehničnemu zaostanku pa je vseeno dohitevala ZDA predvsem zaradi komunistične ideologije, saj se je po 2. sv. vojni ta kar širila po Evropi. Razlog za širjenje komunizma je bilo popolnoma uničenje gospodarstva, industrije in socialnih odnosov, kar je vzpodbujalo nastanek razlik med prebivalstvom, kar je povzročilo rast vplivov levic po vsej Evropi. (https://www.shsu.edu/~his_ncp/Soviet2.html , 31.1.2017, 17:00)

Po vojni se zaradi neznosnih razmerah v osvobojenih državah vrača tudi nadrealizem, v vseh možnih oblikah, ne samo z upodabljanjem sanj ali notranjih izkušenj, spominov. Avtorji razvijajo še dve novi smeri magični in fantastični realizem, ki za vsebino izbere "magijo vsakdanjika". Slike variirajo od liričnosti in prikupnosti, do grozljivosti in grotesknosti. Fantastična umetnost ni slog, ampak prej metoda izpovedovanja idej, ki so prikazane tako da vržejo opazovalca iz tira in ga pripravijo do razmišljanja, do

ugotavljanja in snovanja zgodb. Velikokrat se v takšni umetnosti pojavi tudi mitologija. (Debicki idr., 1998, str. 276-279)

Slika 21: Magični nadrealizem (vir: <http://ego-alterego.com/wp-content/uploads/2015/03/Magical-Realism-%E2%80%93-surrealistic-paintings-by-Rob-Gonsalves1.jpg>)

Svet se po 2. svetovni vojni začne deliti glede na idejo, politično ureditev in gospodarsko usmerjenost na dva nasprotna bloka: ZAHODNI, ki ga je sestavljajo demokracija in kapitalizem zahodnih držav in VZHODNI blok, ki ga je sestavljala komunizem. (<http://www.theatlantic.com/photo/2011/10/world-war-ii-after-the-war/100180/> , 31.1.2017, 17:00)

Z delitvijo na 2 bloka in padcem železne zaves se začne hladna vojna. Hladna vojna traja od konca 2. svetovne vojne pa vse do razpada Sovjetske zveze, kar se zgodi leta 1990. Hladna vojna je na uničeno evropsko celino prinesla stabilnost, ki pa ni bila naravna, ampak surova in vsiljena a hkrati je zagotavljala vrnitev političnega življenja, ki pa je bilo omejeno z mednarodnimi željami vesil. Po pričakovanju nacistov, bi se naj po končani 2. svetovni vojni med sabo spopadli zavezniki, kar pa se ni zgodilo saj je Sovjetska zveza v vojni utrpela velike izgube, Stalin se pa tudi ni hotel spuščati v vojaški spopadi zaradi ameriškega jedrskega orožja. (Mazower, 2002, str. 241)

Grajenja nadvlade nad vzhodnim blokom se je Sovjetska zveza lotila drugače in to tako da je sovjetizirala vzhodni blok ter državam vzhodne in jugovzhodne Evrope vsilila nadoblast, kar je Stalin naredil zato da bi zaščitil sovjetske meje in izkoriščal podrejene države. Siljenje sistema socializma Sovjetske zveze na druge države imenujemo sovjetizacija. Začenši z Jugoslavijo so počasi vse države vzhodnega bloka uvedle socializem oz. komunizem, vendar so ga ljudje v teh državah podpirali, recimo v

Jugoslaviji, kjer je Josip Broz Tito prišel na oblast z vodenjem uspešne partizanske stranke, medtem ko pa je Stalinov prihod na oblast bil precej krvav. Tako je Stalin v jugoslovanskem komunizmu dobil tekmeča, saj se je v Jugoslaviji vedno bolj trdil kult osebnosti Tita, ki je začel preraščati Stalina in leta 1948, so bili odnosi med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo zelo zaostreni, zato je bila Jugoslovanska komunistična partija izključena iz Informbiroja, katerega namen je bil utrditev sovjetske oblasti v Vzhodni Evropi. Z izgonom Jugoslavije iz Informbiroja se je začel val drugih Stalinovih čist, katerih namen je bil odstraniti Titove privrženice. Sredi čistk leta 1953 pa Stalin umre, kar je marsikateremu sovjetskemu komunistu rešilo življenje. Vodja Sovjetske zveze postane Nikita Hruščov. Leta 1955 je Sovjetska zveza povezala vzhodnoevropske države (Češkoslovaška, Madžarska, Romunija, Bolgarija in Albanija) v Varšavski pakt, ki je deloval kot NATO, ki je bil ustanovljen leta 1949, torej kot obrambna vojaška zveza. (Palumbo, Zuanazzi, 1998, str. 16-17)

Do prvega spopada v hladni vojni je prišlo v Berlinu, k je bil razdeljen na 4 okupacijske cone, ki so jih upravljale ZDA, Francija, Britanija in Sovjetska zveza. Leta 1948 so zahodne velesile načrtovale združiti zahodne cone-francosko, ameriško in britansko- ter tako narediti ločeno državo Zahodno Nemčijo. Sovjetska zveza je hotela to preprečiti tako, da je zahodnim silam zaprla dostop do Berlina. Leto kasneje se je delitev Nemčije na dva dela zdela neizogibna, zato je v vzhodni Nemčiji, Sovjetska zveza ustanovila demokratično republiko Nemčijo, vodil jo je Walter Ulbricht, v zahodni Nemčiji pa so zavezniki ustanovili Zvezno republiko Nemčijo, njen kancler je postal Konrad Adenauer. Berlin se je tako delil na dva dela. Zaradi boljšega življenja na zahodu, je na tisoče vzhodnonemških državljanov in Berlinčanov prestopilo odprto mejo med zahodom in vzhodom. Sovjetska zveza pa je Berlin velikokrat izkoristila kot način s katerim je izzivala Združene države Amerike. Po večkratni zahtevi po militarizacija Berlina, so ZDA začele izdatneje oboroževati zahodni del Berlina in tako leta 1961 vzhodnonemška vlada začne graditi zid, ki je mejo zaprl in prehajanje je bilo onemogočeno. Vzhodni del mesta so varovali ruski tanki, zahodni del pa ameriški vojaki. Mesto je ostalo razdeljeno naslednjih 19 let. . (Overy, 2009, str. 406, 407)

Leta 1951 ZDA, Velika Britanija in Francija razglasijo konec vojne z Nemčijo in tako se zahodna Nemčija začne vključevati v politične in gospodarske tokove, in je leta 1957

ena izmed ustanovnih članic Evropske gospodarske skupnosti, medtem ko pa vzhodna Nemčija sprejme komunistični režim, ki je eden izmed najtrših v Evropi in se tako oddaljuje od razvitosti Zvezne republike Nemčije. V tem času se iz pop arta, ki še je zmeraj zelo popularna umetniška smer razvije še op art, ki pa v svojo umetnost vključuje predvsem optične igre in iluzije, kar ga tudi povezuje z geometrično abstrakcijo. (<http://www.theartstory.org/movement-op-art.htm> , 31.1. 2017, 22:00)

Slika 22: Op art (vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/dc/e7/e7dce7e7ad0da54201a1a5a2d1dcd97d89.jpg>)

Zraven problemov z Nemčijo, je javnost burilo tudi vprašanje Avstrije, ki je bila tako kot Nemčija razdeljena na 4 okupacijske cone in tudi Dunaj se je tako kot Berlin delil na dva dela. Tako Zahod kot Vzhod sta hotela pritegniti Avstrijo na svojo stran, vendar je maja 1955 podpisana avstrijska državna pogodba, ki je obnovila Avstrijo, takšno kakršna je bila pred letom 1938 in ni smela pripadati nobenemu bloku, ampak je izrekla trajno nevtralnost. Prav tako je bilo tudi rešeno vprašanje Trsta, ki se je razpletel tako da je leta 1954 z Londonskim memorandumom bil razdeljen med Italijo in Jugoslavijo. Po smrti Stalina se njegov naslednik Nikita Hruščov odloči da bo izboljšal odnose z Zahodom, želi si pa tudi reformirati gospodarstvo in prelomiti tradicijo stalinizma. Taka omilitev Stalinovega komunizma je dopuščala neke vrste liberalizacijo sistema, vendar se Sovjetska zveza vseeno ni odrekla nadoblasti nad vzhodnim blokom. (Gabrič, Režek, 2011, str. 87-90)

Z liberalizacijo vzhodnega bloka se je začela tudi zahodna Evropa čedalje bolj povezovati in prva skupnost je bila ustanovljena leta 1950 kot Evropska gospodarska

skupnost za premog in jeklo, 7 let pozneje pa se zahodne države povežejo v Evropsko gospodarsko skupnost in tako tvorijo skupni trg. V 60. letih si članice skupnosti prenehajo računati carino ob trgovanju, uvedejo še nadzor nad kmetijskimi pridelki, kar pripomore k vedno večjemu blagostanju v Zahodni Evropi. (https://europa.eu/european-union/about-eu/history_sl#1970-1959 , 10.1.2017, 18:20)

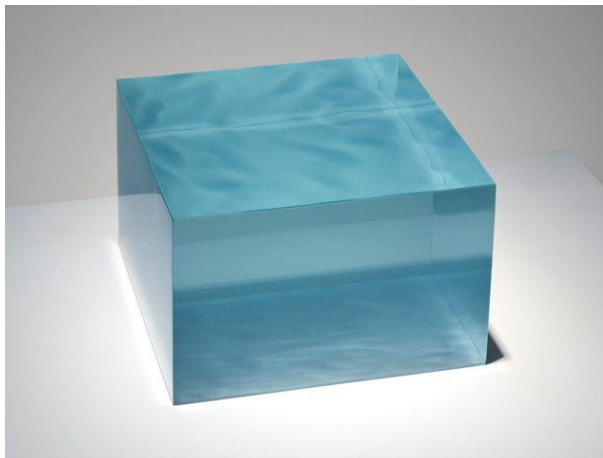
Evropska gospodarska skupnost ali EGS ima zelo pozitivne vplive, kot to da je trgovina začela teči nemoteno in je celo narasla, rastla je industrija, istočasno pa se je krepila tudi kupna moč prebivalstva. Leta 1967 se skupnost preimenuje v Evropsko skupnost. V poznih 60 letih, se je zraven svobode in povezovanje ljudi in države uveljavila nova vrsta umetnosti, ki se ji reče pokrajinska ali zemeljska umetnost, z tujko landart. Je posebna vrsta umetnosti, kjer umetnik svoje umetnine dela v naravi. Umetnik ali z naravnimi ali z umetnimi materiali ustvarja umetnino velikih razsežnosti. Po navdih se umetniki, ki ustvarjajo land art zatekajo predvsem k iskanju motivov iz preteklosti, recimo prazgodovine. Landart je najpopolneje ohranjen na videu ali fotografiji zaradi nestalnosti okolja, umetnina mogoče ni vidna ali pa jo naravne nesreče uničijo. (<http://www.tate.org.uk/learn/online-resources/glossary/l/land-art> , 2.2.2017, 17:00)

Slika 23: Land art (vir: <http://alpsartacademy.ch/wp-content/uploads/2016/03/Bildschirmfoto-2015-12-30-um-22.33.30.png>)

Istočasno se razvija tudi nova smer v umetnosti, imenovana minimalizem. Umetniki se po preizkušnjah v prejšnjih letih vedno bolj zatekajo k "preprostejši" umetnosti. Minimalistična umetnost je tako zreducirana k osnovnim oblikam geometrične abstrakcije, saj je minimalizem tesno povezan z abstraktnimi ekspresionisti. Značilno za minimalistično umetnost so stroge geometrične oblike kombinirane z eno osnovno barvo. Velikokrat je minimalistično delo sestavljeno tudi z večkrat ponovljenih

objektov, kar poudarja možnosti različnih razumevanj umetnine v času in prostoru. (<https://www.guggenheim.org/artwork/movement/minimalism> , 31.1.2017, 22:45)

Slika 24: Minimalistična umetnost (vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/35/7d/43/357d43fbc8982504c2ba28a4d4c87ed4.jpg>)

Z razmahom hladne vojne po svetu in bojih v državah tretjega svet, izstopom Jugoslavije iz vzhodnega bloka, se leta 1961 zberejo voditelji teh državah in ustanovijo gibanje neuvrščenih, ki se je zavzemalo za prekinitev kolonizacije, mir in varnost na svetu in da države tretje sveta premagajo svoje gospodarske probleme. Že čez nekaj let je društvo štelo več kot 98 članic in je lahko vplivalo na Generalno skupščino OZN, ki se je razvila iz Društva narodov iz 1. sv. vojne.

Na začetku 70. letih je napetost med zahodom in vzhodom začela popuščati, kar se zgodi predvsem zaradi naraščanja moči tretjega sveta, rast novih velesil, kot so Kitajska in vedno več držav je že imelo atomsko orožje. (<https://mea.gov.in/in-focus-article.htm?20349/History+and+Evolution+of+NonAligned+Movement> . 31.1.2017, 19:35)

V 70. letih se je počasi začela spreminjati tudi arhitektura. Arhitekturni kritiki so začeli opazati monotonost, ki jo je ustvarjala množična gradnja po načelih modernizma, in je namesto ugodja ter veselja, zaradi pomanjkanje identitete budila nelagodje, občutek omamljenosti, povečala pa se je tudi stopnja kriminala. Zaradi pretiranega reduciranja oblik zgradb do čiste funkcionalne vloge so se postmodernistični arhitekti odločili za popolno spremembo in so prekršili vse smernice modernistične umetnosti. V arhitekturo so spet uvajali ornamente, pomembni so bili slikoviti detajli in celota arhitekturnih slogov prejšnjih obdobj. Razvija se pa tudi dekonstruktivizem, ki je s svojimi načeli

strmel ravno proti načelom Le Corbusierja in Bauhauasa, kjer so si predvsem prizadevali za enostavnost in preglednost tlorisa, da je stavba govorila o svoji namembnosti že samo ob pogledu, medtem ko pa dekonstruktivistična arhitektura izgleda kot nekaj improviziranega, nekaj kar ni končano, tako da ne moremo reči v kakšen namen je bila zgrajena stavba. (Golob, 2011, str. 178, 179)

Slika 25: Arhitektura dekonstruktivizma (vir: http://thomasnitsch.de/Bilder/kunst_Gehry_2010_Lou-Ruvo-Center-for-Brain-Health1_LasVegas.JPG)

Z razliko od popolnega razcveta zahodnega sveta, se je Sovjetska zveza v tem obdobju soočala predvsem z nizkim življenjskim standardom, in upori ter zahtevami za bolj demokratično vodenje države. Spogledovanje ZDA z novo velesilo Kitajsko, je prisililo Sovjetsko zvezo, da z ZDA podpiše SALT in SALT 2, o omejevanju oboroževanju. Kljub vsem trudu velesili nista mogli otopliti odnosov, saj so se začele vojne na bližnjem Vzhodu. (<http://www.coldwar.org/articles/70s/saltiandii.asp> , 31.1.2017, 20:00)

Šele leta 1985, ko je voditelj Sovjetske zveze postal Mihail Gorbačov, se je začela hladna vojna bližati koncu. Gorbačov je bil eden redkih, ki je v sistemu Sovjetske zveze videl veliko napak, zato organiziral je perestrojko oz. z rekonstrukcijo je hotel urediti komunistično stranko, uvedel je tudi glasnost, s katero je spodbujal politično razpravo. Najprej so njegove reforme ljudje sprejemali z navdušenjem, kasneje pa so začeli ugotavljati, da so spremembe na področju gospodarstva preveč previdne, kar je povzročilo še več lakote in pomankanja. Leta 1988 se je začel še odmikati od doktrine Leonida Brežnjeva, kar je pomenilo da bo Sovjetska zveza nehala nadzorovati politične sisteme v vzhodni Evropi, s tem dejanjem pa se je vodenje Gorbačova začelo končevati

saj so se istega leta začeli upori v Kazahstanu, Azerbajdžanu, Armeniji in baltških državah-tako je leta 1991 Sovjetska zveza propadla, kljub trdom Gorbačova da bi jo obdržal skupaj. Nastala je Ruska federacija, Gorbačova pa je nadomestil Jelcin, ki je bil Gorbačovov največji kritik, a je po svojem vstopu na oblast, Rusko federacijo pripeljal v še večjo krizo. Potem ko ni obstajal več strah pred sovjetskim posredovanjem, so se vzhodnoevropske države začele osvobajati izpod jarma komunizma, kar je sprožilo mnogo uporov na Čehoslovaškem, Poljskem in Romuniji, medtem ko so nekatere države kot Bolgarija in Madžarska mirno prešle na demokratični sistem. (Overy, 2009, str. 446-447)

Železna zavesa se je simbolično dvignila 9. novembra 1989 ko sta obe strani, tako zahodna kot vzhodna nehali braniti berlinski zid, in so ga meščani Berlina lastnoročno podrl, kaj nakazuje na ponovno združitev Evrope. (Overy, 2009, str. 426-427)

Z naraščanjem znanstvenih odkritij in porastom raziskovalnih dejavnosti se v 70., 80, in 90. letih prejšnjega stoletja razvije kinetična umetnost. To je umetnost, ki ne upodablja gibanja, ni fotografija, ki ujame gibanje, ampak je umetnost, ki se giba. Takšna umetnost se je v prejšnjih desetletjih zdela kot igra, v 20. stoletju pa je to skoraj zapoved. Zaradi novih tehničnih odkritij je uporaba mehanizacije, fizike in kibernetike nekaj povsem normalnega. Istočasno se razvija tudi t.i. "akcijska" umetnost, katero predstavljajo preformansi, hapening in manifestacije. Namen takšnih vrst umetnost je globlja zavednost samega sebe, razmišljanje o umetnosti, saj želijo umetniki sprožiti tok misli, ki pa ni predvidljiv. Akcijska umetnost tako zajema vse kar ponuja gledališče, slika, film in glasba in to združuje v celostno umetnino, brez da bi se zavedali mej med njimi. (Debricki idr., 1998, str. 283-28)

Hapeningi so predstave, katere s povezavo dejanj in del prenašajo določeno zgodbo, ki velikokrat kritizira, upodablja ali pa samo prikazuje življenjske razmere skupnosti, družbe ali države. Podobno kot hapeningi predstavljajo tudi performansi, ki pa jih zaznamujejo predvsem umetnikova volja, ki na prenesen način poroča drugačno, posebno družbeno stališče. Po 2. svetovni vpojni so umetniki s performansi velikokrat predstavljali humano stran človeka in človeško moč, da premaga nasilje in okupacijo. (Ruhrberg, 2012, str. 522, 582)

Slika 26: *Performans* (vir: <http://d2jv9003bew7aq.cloudfront.net/uploads/Marina-Abramovic-Rest-Energy-detail-1980.jpg>)

V 80. in 90. letih se poveča vpliv fotografije in napredovanje fotografske umetnosti, predvsem zaradi tehničnega napredka fotoaparatorov, ki je omogočal fotografije večje resolucije in kakovosti. Umetniki začnejo verjeti, da z estetskim fotografiranjem lahko fotografijo spremenijo v svoboden estetski material, s katerim lahko ustvarjajo. Tako fotografija namesto, da zajema realnost, razumejo kot del realnosti in zato bi naj vedno obstajala možnost različnega razumevanja fotografije, ki je odvisna od gledalca. S takšnim razumevanjem, fotografija postane del umetnosti in doseže svoj estetski potencial. Fotografija postaja tudi vse bolj znana kot nosilka novic in dogajanj z vsega sveta (pojav fotografije v časopisih). (Ruhrberg, 2012, str.674)

Zadnje desetletje 20. stoletja so burile samo hude državljanske vojne, ki so zgodile ob propadu Titove Jugoslavije. Vojno stanje v državi, ki je bila kljub različni razvitosti republik, narodnimi in verskimi razlikami dokaj složna, je sprožil Slobodan Milošević, ki je ne glede na želje posameznih republik hotel, da Jugoslavija obstaja ter da ima Srbija v njej vodilno vlogo. Junija 1991 najprej razglasita samostojnost Slovenija in Hrvaška, in z napadom na Hrvaško in 10-dnevno vojno za samostojno Slovenijo se začne skoraj 10-letna krvava morija na Balkanu, ki se konča z razpadom Jugoslavije, nastankom Kosova, genocidom v Srebrnici, ameriškim bombardiranjem Beograda in končnim, a negotovim mirom. (<http://www.icty.org/en/about/what-former-yugoslavia/conflicts> , 31.1.2017, 21:00)

4.5.Rezultati in interpretacija:

Na začetku te naloge sem si postavila 5 hipotez:

1. Umetnost in politika v 20. stoletju sta neločljivo povezani,.
2. Politika velikokrat uporablja umetnost za propagando.
3. V totalitarnih režimih si tirani podredijo umetnost, a umetniki vseeno ustvarjajo kar želijo.
4. Politika je vplivala na razvoj sodobne umetnosti.
5. Umetnost se proti koncu 20. stoletja vse bolj osvobaja izpod vpliva politike.

S hipotezami sem hotel nekako ujeti glavno srž moje teme, ali sta politika in umetnost sploh povezani, ali so umetniki že v 20. stoletju ustvarjali ločeno od političnih vplivov. Torej, svojo prvo hipotezo bi ovrgla, saj umetnost in politika nista kontinuirano povezani, združita se predvsem, ko se politika v Evropi zaostrojuje, se dogajajo vojne ali pa se dogajajo drastične spremembe v določenih državah, takrat pa umetnost zavzame svojo vlogo kot prva kritika takšnih režimov, čeprav tega ljudje, če se ne poglobijo v umetnost in motiviko tistega obdobja ne opazijo.

Drugo hipotezo bi potrdila, ker v primerih vojne, sprememb, napadov ali enostavno za vzdrževanje oblasti politika velikokrat kot glavno sredstvo propagande uporablja plakate, ki so zasnovani enostavno ter so lahki za razumevanje, tak način propagande pa opazimo predvsem v kriznih trenutkih v Evropi, recimo med 1. svetovno vojno, med sovjetski revolucijo in 2. svetovno vojno, kjer vodje držav s plakati hočejo ljudem dvigniti moralo, jih prepričati, da so spremembe smiselne ali da je vojna potrebna. V oktobrski revoluciji plakate uporabljajo tudi za širjenje anti-propagande za nasprotnike kjer vodje nasprotnikov prikazujejo kot hudiča, ali pa neko figuro, ki v ljudeh budi strah. V 2. svetovni vojni Hitler za propagando zraven različnih plakatov in letakov uporablja tudi monumentalno arhitekturo, ki prikazuje moč njegovega imperija.

Tretjo hipotezo bi v celoti potrdila saj v vseh totalitarnih režimih, ki so se skozi 20. stoletje zgradili na evropski celini opazimo nadzor nad umetnostjo. Tako Hitler kot Stalin sta si podredila umetnost, tako da je strmela in ugajala njuni viziji. Zato Hitler zaničuje moderno umetnost, saj moderna umetnost sili ljude k razmišljanju in preišljevanju, kar pa vsekakor ne bi koristilo njegovemu režimu, ki je predvsem

temeljil na omejenem dotoku informacij, ki so jih dobivali ljudje in močni retoriki, ki je v ljudeh budila upanje. Prav zaradi tega Hitler zavrača vso moderno umetnost, jo označi za izrojeno, ter zamenja večino del modernih umetnikov za dela, ki služijo njegovemu načinu razmišljanja-slike so prikazovale kmete, matere z veliko otroki, športnike... Prav tako Stalin podredi umetnost in jo preoblikuje tako da ustreza delavcem in delavskim nazorom, slike pa začnejo prikazovati gradnje velikih tovarn, delavce v obratih in podobno. Vendar v obeh primerih umetniki začnejo zapuščati državo, saj takšno omejevanje s strani oblasti je marsikje pretrgalo tok modernih idej in tako onemogočale optimalne razmere za ustvarjanje. Zato se umetniki skozi celotno 20. stoletje selijo v Ameriko ali v svobodne države, kjer ustvarjajo in s svojimi slikami velikokrat tudi kritizirajo domačo oblast.

Četrta hipoteza je ena izmed tistih za katero verjamem, da je karseda resnična, saj se nam velikokrat zdi, da umetnost in politično dogajanje nimata nič skupnega, pa po daljšem raziskovanju ugotovim, da politične sfere na umetnost vplivajo neposredno in posredno. Recimo zaradi potrebe obnove mest se razvija funkcionalizem, za bežanje od krute realnosti se razvija nadrealizem, razvija se abstraktna umetnost, saj se umetniki začnejo zatekati k odnosom med likovnimi elementi, kot pa da bi upodabljali grozljivosti vsakdan, zaradi pospešenega razvoja kapitalizma se razvije popart, ki kritizira potrošniško družbo in želi, da človek doživi spoznanje, da je več kot samo potrošnik, razvije se tudi fauvizem, ki začne revolucijo v umetnosti. Kasneje ko se pomikamo h koncu stoletja se razvijajo hepeningi, preformansi in umetniški skupine, ki s svojim razstavami in predstavami kritizirajo politične razmere, kasneje se razvije tudi minimalizem, ki se vrača k enostavnosti, kar lahko tudi razumemo kot odziv na komplicirano dogajanje v povojni Evropi in hladno vojno.

Zadnja hipoteza bi delno potrdila, delno pa tudi zavrnila, saj umetnost razen v drugi svetovni vojni ni nikoli bila čisto pod nadzorom. Menim, da se proti koncu stoletja umetniki umikajo od vplivov politike, tako da niso primorani ali ni to neka njihova družbena dolžnost, da ustvarjajo kot uporniki proti politiki, ampak umetnosti proti koncu stoletja postaja vedno namenjena ustvarjanju samemu po sebi, ne pa z namenom kritiziranja in upora proti okupatorju ali oblasti. Prav tako ima proti koncu stoletja umetnik vedno več svobode izražanja, saj se začnejo različne nove zvrsti

umetnosti, kot je recimo land art ali preformans ali pa body art, kar odpre veliko novih opcij za ustvarjalce. Prav tako lahko umetnik proti koncu stoletja neha slediti smernicam umetnosti in dela, kar čuti, o čem razmišlja in kaj hoče sporočiti, umetnost pa ni več v službi družbe, politike ampak postane samostojna

Definitivno so me nekatera dognanja med pripravljanjem raziskovalne naloge presenetila. Vedno sem verjela, da sta umetnost in politika neločljivo povezani, ampak se je sedaj izkazalo, da temu ni tako in da sta obe kar precej ločeni. Pričakovala sem, da bo umetnost najbolj omejena v času Hitlerjevega in Stalinovega vladanjem veliko manj pa v času Mussolinija, saj sta kot tirana Hitler in Stalin veliko bolj celostna in trdna kot Mussolini. Prav tako sem pričakovala razmah arhitekturne umetnosti, predvsem zaradi ponovne obnove mest.

Na žalost svojih dognanj ne morem primerjat z ostalimi raziskavami, saj na izbranem področju oz. na to povezavo dveh tem, politike in umetnosti v 20. stoletju, ni napravljenih drugih celostnih raziskav, vendar so narejene razprave, raziskave in enciklopedije na posamezno temo, v raziskovalni nalogi pa sem jih združevala s metodo primerjave.

Možne izboljšave bi bile, da bi zmanjšala časovno obdobje katerega bi raziskovala, saj je 100 let preveč celostno, lahko pa bi se posvetila samo določenemu obdobju 20. stoletja. Izbrana metoda dela se mi zdi ustrezna, saj sem s preučevanjem literature in metodo primerjave prišla do zaželenih rezultatov.

4.6. Družbena odgovornost:

Moja raziskovalna naloga prinaša notranji vpogled tako na zgodovino, politične spremembe, vojne ter opisuje vse kar je Evropa pretrpela. Zato je dober opomnik za vse nas, saj prinaša spomin kaj vse lahko prinese nestrpnost, sovraštvo, ksenofobija in rasizem. V današnjem času, ko je svet še zmeraj zelo razdeljen, ljudje se še zmeraj vojskujejo in v Evropo vsakodnevno pribežijo begunci, ki bežijo pred režimom, ki jih je pregнал z lastnih držav, ljudje potrebujemo malo retrospektive, da se spomnim kaj se zgodi, če dovolimo da strah premaga razum. Na tematiko današnje situacije z begunsko krizo veliko ustvarjajo tudi sodobni umetniki ter tako želijo vplivati na politike in družbo. Umetnost v tem primeru nastopa predvsem kot humanitarni opomnik na to, da smo vsi ljudje, ne glede na vero, sploh, prepričanje ali narodnost. Prav tako moja raziskovalna naloga nudi vpogled v razvoj človeške domišljije in genialnosti umetnikov, ki so živeli kot nosilci kulture in upanja tudi skozi družbeno katastrofalne dogodke ter da dandanes morem spoštovati umetnost veliko bolj, ter ji nuditi več pozornosti, saj je in bo umetnosti, tista ko bo naše zgodbe nosila naprej.

5. ZAKLJUČEK

Glavna dognanja moje naloge so ta, da umetnost in demokratična politika krojita dela našega življenja, ki jih ne pogrešamo, ko pa izgineta pa takoj opazimo njuno odsotnost. V svoji raziskovalni nalogi sem prišla do dognanja da politika vpliva na umetnost 20. stoletja tako pozitivno in negativno, ampak oblast oz. politika vseeno ne kroti umetnikov in njihovega umetniškega izražanja, saj umetnost bo kljub vsem poskusom zatiranja zmeraj svobodna.

Z potrditvijo in zavrnitvijo hipotez sem prikazal rezultate na način, kakor sem jih jaz prepoznala v virih in kot so se pojavili v mojem dožemanju obeh tem. Mislím, da je namen moje raziskovalne naloge in tematika dosežena, saj sem celostno pregledala in predelala informacije o obeh temam in prišla do pričakovanih, a velikokrat tudi do nepričakovanih zaključkov.

6. VIRI

Avant-Garde: iz Glossary of art terms[on-line]. Dostopno na naslovu: <http://www.tate.org.uk/learn/online-resources/glossary/a/avant-garde> , [30.1.2017, 17:40].

Cubism: iz Artists, movements and styles in modern art (1870-1930). [on-line]. Dostopno na naslovu: http://www.artfactory.com/art_appreciation/timelines/modern_art_timeline.htm , [30.1.2017, 18:00].

Čuček J., Jerin Z., Mikeln M., Novak A., Pahor B., Rapoša K....Štular J. (1981) *Stoletje svetovnih vojn*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Dada: iz The Art story, Modern Art Insight. [on-line]. Dostopno na naslovu: <http://www.theartstory.org/movement-dada.htm>, [30.1.2017, 18:45].

Debicki J., Favre J.F., Grünewald D. in Pimentel A.F., (1998). *Zgodovina slikarske, kiparske in arhitekturne umetnosti*. Ljubljana: Modrijan.

Degenerate Art: The Attack on Modern Art in Nazi Germany, 1937 review – What Hitler dismissed as 'filth': iz theguardian. [on-line]. Dostopno na naslovu: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2014/mar/13/degenerate-art-attack-modern-art-nazi-germany-review-neue-galerie> , [30.1.2017, 22:15].

Erjavec A., (2009). *Estetika in politika modernizma*. Ljubljana: Študentska založba.

Functionalism: iz Encyclopaedia Britannica. [on-line]. Dostopno na naslovu: <https://www.britannica.com/art/Functionalism-architecture> , [30.1.2017, 22:30].

Gabrič A., Režek M., (2011). *Zgodovina 4, učbenik za četrto letnik gimnazije*. Ljubljana: DZS.

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina*. Ljubljana: DZS

Guernica, 1937 by Pablo Picasso: iz Pablo Picasso, Paintings, Quotes and Biography. [on-line]. Dostopno na naslovu: <http://www.pablopicasso.org/guernica.jsp> , [30.1.2017, 22:00].

History and Evolution of Non-Aligned Movement: iz Ministry of External Affairs. [on-line]. Dostopno na naslovu: <https://mea.gov.in/in-focus-article.htm?20349/History+and+Evolution+of+NonAligned+Movement> , [31.1.2017, 19:35].

Judt, T. (2007). *Povojna Evropa, prva knjiga*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Kreft, L. (2015). *Estetikov atelje: od modernizma k sodobni umetnosti*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Land art: iz Glossary of art term. [on-line]. Dostopno na naslovu: <http://www.tate.org.uk/learn/online-resources/glossary/l/land-art>, [2.2.2017, 17:00].

Le Corbusier: iz Encyclopaedia Britannica. [on-line]. Dostopno na naslovu: <https://www.britannica.com/biography/Le-Corbusier>, [30.1.2017, 19:30].

Mazower, M. (2002). *Temna celina, dvajseto stoletje v Evropi*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Minimalism: iz Guggenheim. [on-line]. Dostopno na naslovu: <https://www.guggenheim.org/artwork/movement/minimalism>, [31.1.2017, 22:45].

Op art: iz The Art story, Modern Art Insight. [on-line]. Dostopno na naslovu: <http://www.theartstory.org/movement-op-art.htm>, [31.1.2017, 22:00].

Overy, R. J., (2015). *Tretji rajh, kronika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Overy, R. (2009). Ljudstvo in oblast. V N. Hodgson(ur.), *Velika ilustrirana enciklopedija-Zgodovina*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Palumbo, P., Zuanazzi, A. (1998). *Človek in čas: Dvajseto stoletje*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Pop art: iz The Art story, Modern Art Insight. [on-line]. Dostopno na naslovu: <http://www.theartstory.org/movement-pop-art.htm>, [30.1.2017, 20:30].

Rebuilding the world after the second world war: iz theguardian. [on-line]. Dostopno na naslovu: <https://www.theguardian.com/world/2009/sep/11/second-world-war-rebuilding>, [31.1.2017, 17:00].

Ruhrberg, K. (2012). *Art of the 20th Century: Paintings*. V I. F. Walther(ur.), *ART of the 20th Century*. Köln: Taschen.

SALT I AND II: iz THE COLD WAS MUSEUM. [on-line]. Dostopno na naslovu: <http://www.coldwar.org/articles/70s/saltiandii.asp> , [31.1.2017, 20:00].

Semenzato, C. (1979). *Svet umetnosti*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Stalin On Art and Culture: iz Revolutionary democracy – India. [on-line]. Dostopno na naslovu: <http://www.northstarcompass.org/nsc0306/stalin.htm> , [30.1.2017, 21:45].

Soviet Union 1945-1985.[on-line].Dostopno na naslovu: https://www.shsu.edu/~his_ncp/Soviet2.html , [31.1.2017, 17:00].

The Conflicts: iz United Nations, International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. [on-line]. Dostopno na naslovu: <http://www.icty.org/en/about/what-former-yugoslavia/conflicts> , [31.1.2017, 21:00].

Zgodovina Evropske unije: iz Osnovne informacije o Evropski Uniji[on-line].Dostopno na naslovu: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_sl#1970–1959 , [10.1.2017, 18:20].

Women in WWI-Women in Workforce:Temporary men: iz firstworldwar.com. [on-line]. Dostopno na naslovu: http://www.firstworldwar.com/features/womenww1_four.htm, [25.1.2017, 18:45].

World War II: After the war: iz TheAtlantic.[on-line].Dostopno na naslovu: <http://www.theatlantic.com/photo/2011/10/world-war-ii-after-the-war/100180/> [31.1.2017, 17:00].